

Försvarsdepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se
fo.ssk@regeringskansliet.se

Plikt- och prövningsverkets remissvar: Aktivering av civilplikt inom den kommunala räddningstjänsten och elförsörjningsområdet

Inledning

Totalförsvarets plikt- och prövningsverk (Plikt- och prövningsverket) välkomnar förslagen i promemorian Aktivering av civilplikt inom den kommunala räddningstjänsten och elförsörjningsområdet. Förslagen stärker Sveriges beredskap och motståndskraft, något som myndigheten ser som prioriterat i nuvarande säkerhetspolitiska läge. Plikt- och prövningsverket föreslår dock att civilplikten aktiveras i sin helhet från och med den 19 januari 2024.

Plikt- och prövningsverkets synpunkter

Nedan redogörs för de synpunkter som Plikt- och prövningsverket har på promemorian Aktivering av civilplikt inom den kommunala räddningstjänsten och elförsörjningsområdet.

Författningsförslag

Av författningsförslagen framgår det att under perioden 19 januari 2024 till 31 december 2028 får civilplikten endast fullgöras inom kommunal räddningstjänst och drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet. Plikt- och prövningsverket ser inte vad som skulle motivera en sådan tidsbegränsning och varför i så fall tidsspannet är så långt. Med tanke på det säkerhetspolitiska läget och behovet av att bygga upp det civila försvaret borde en vidare aktivering av civilplikten vara möjlig tidigare än den 1 januari 2029. Plikt- och prövningsverket uppfattar det som att inga andra områden, via annan utredning eller mönstring, kan komma att bli aktuella för civilplikt med mindre än att författningen ändras.

I första hand föreslår Plikt- och prövningsverket att civilplikten aktiveras i sin helhet från och med den 19 januari 2024. Det möjliggör för aktörer att kunna skriva in till civilplikt när behoven är utredda och förutsättningar för att kunna skriva in till civilplikt finns.

I andra hand föreslår Plikt- och prövningsverket i stället att regeringen aktiverar civilplikten för föreslagna områden från och med den 19 januari 2024 och tills vidare. Det möjliggör att senare kunna aktivera civilplikten inom fler områden allt eftersom behoven är utredda och förutsättningar för att kunna skriva in till civilplikt finns.

Avsnitt 4 Totalförsvarsplikt och civilplikt

Under avsnitt 4 *Totalförsvarsplikt och civilplikt* står det i näst sista stycket att beslut om krigsplacering gäller i tio år efter det senaste tjänstgöringstillfället. Detta gäller endast de som genomgått grundutbildning. Varje aktör som skriver in och krigsplacerar efter annan utredning utan grundutbildning måste därför bedöma hur länge en utbildning eller tjänstgöring är giltig.

Avsnitt 5.1 Behov av personalförstärkning inom den kommunala räddningstjänsten vid höjd beredskap

Plikt- och prövningsverket vill understryka att grunden för att bygga en krigsorganisation är att analysera vilken verksamhet som skall bedrivas under höjd beredskap. En del i det arbetet

är att identifiera hur stort personalbehovet är i krigsorganisationen. Därefter kan krigsorganisationen kompletteras med civilpliktiga. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har gjort bedömningen att inom en tioårsperiod kommer behovet inom den kommunala räddningstjänsten att öka från dagens 16 000 hel- och deltidsanställda till 32 000 under höjd beredskap. Plikt- och prövningsverket anser att det är av yttersta vikt att de kommunala räddningstjänsterna krigsplacerar den anställda personalen för att säkerställa att de även disponeras under höjd beredskap.

MSB bedömer att upp till 3 000 personer skulle kunna skrivas in till civilplikt inom kommunal räddningstjänst under en treårsperiod. Därutöver behöver MSB tillsammans med de kommunala räddningstjänsterna även i fortsättningen säkerställa en kontinuerlig process för personalförstärkning inom den kommunala räddningstjänsten. Det innebär att de behöver försäkra sig om att de personer som inte tar anställning inom räddningstjänsten efter avslutad utbildning, eller de som avslutar sin anställning inom räddningstjänsten, blir aktuella för inskrivning med civilplikt.

Avsnitt 5.2 Behov av beredskap för drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet

Under avsnitt 5.2 *Behov av beredskap för drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet* framgår det att Svenska kraftnät har ingått avtal med insatsstyrkans respektive arbetsgivare, men att det ändå bedöms som osäkert vilka individer som finns tillgängliga för Svenska kraftnät under höjd beredskap, eftersom de kan vara krigsplacerade i annan verksamhet. Svenska kraftnät skulle redan nu kunna ianspråka och krigsplacera individerna i insatsstyrkan med stöd av det avtalet. En aktivering av civilplikten är alltså inte nödvändig för att kunna krigsplacera de aktuella individerna. En aktivering av civilplikten kan i stället motiveras av att personalbehovet i krigsorganisationen är större än vad anställd personal och insatsstyrkan är.

I avsnittets sista stycke används begreppet *grundutbildning* på två ställen. Eftersom begreppet används i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, och det inte är den som åsyftas här, bör det inte användas i det här sammanhanget. Plikt- och prövningsverket förslår därför att det i stället bara står *utbildning*.

Avsnitt 5.3 Civilplikten aktiveras inom verksamhetsområdena kommunal räddningstjänst samt drift och underhåll inom elproduktions och nätverksamhet

Under avsnitt 5.3 *Civilplikten aktiveras inom verksamhetsområdena kommunal räddningstjänst samt drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet* står det i sista stycket:

En aktivering av civilplikten bör därför i dagsläget begränsas till de verksamhetsområdena där det finns behov av civilpliktiga och som bedöms vara möjliga att hantera mer skyndsamt.

Enligt promemorian är inte behovet fullt ut utrett inom området drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet. Det är heller inte utrett huruvida det finns behov av civilpliktiga inom andra verksamheter. Motivet till den begränsade aktiveringen borde enligt Plikt- och prövningsverket i stället vara bedömningen om vilka verksamheter där en skyndsam aktivering är möjlig. Plikt- och prövningsverket föreslår därför följande formulering i stället:

En aktivering av civilplikten bör därför i dagsläget begränsas till de verksamhetsområden där en personalförstärkning med civilpliktiga snabbt skulle kunna bidra till att öka Sveriges motståndskraft.

Avsnitt 5.4 MSB och Svenska kraftnät ska utföra annan utredning och göra framställningar om krigsplacering

Under avsnitt 5.4 *MSB och Svenska kraftnät ska utföra annan utredning än mönstring och göra framställningar om krigsplacering* föreslås att MSB ska göras till bemanningsansvarig för den kommunala räddningstjänsten och att ansvarsprincipen därmed frångås. Plikt- och prövningsverket är positiv till förslaget, som innebär att Plikt- och prövningsverket får en huvudman som representant för den kommunala räddningstjänsten.

Avsnitt 5.6 Behov av repetitionsutbildning för civilpliktiga

Under avsnitt 5.6 *Behov av repetitionsutbildning för civilpliktiga* framgår det att de individer som blir aktuella för civilplikt inom kommunal räddningstjänst bör få en inledande repetitionsutbildning. I sista stycket av avsnittet framgår det att samma behov bedöms föreligga för de som skrivs in till civilplikt inom drift och underhåll inom elförsörjningsområdet. Plikt- och prövningsverket ser benämningen *inledande repetitionsutbildning* som problematisk eftersom det begreppet inte är en av de tre tjänstgöringsformerna enligt lagen om totalförsvarspplikt. Det handlar i praktiken i stället om en repetitionsutbildning och bör benämnas därefter. Vidare anser Plikt- och prövningsverket att respektive aktör behöver reglera hur lång tid det får gå från grundläggande utbildning eller tjänstgöring till dess att individen inte längre kan vara aktuell för inskrivning med civilplikt.

Beredning och beslut

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit chefsjuristen Johan Rådman och stabshandläggaren Jenny Mentzer. Generaldirektören Christina Malm har beslutat efter föredragning av stabschefen Mikael Sundell.

Christina Malm

Mikael Sundell